POHOŘELEC

DIPLOMNÍ SEMINÁŘ, SVAZEK I.

Bc. MARIE VÁVROVÁ
Bc. VITUDANISH DARA

ATELIÉR CHALUPA & HOLUBCOVÁ
ČVUTA FA • ZS 2022/2023

P O H O Ř E L E C

POHOŘELEC

DIPLOMNÍ SEMINÁŘ, SVAZEK I.

Bc. MARIE VÁVROVÁ
Bc. VITUDANISH DARA

ATELIÉR CHALUPA & HOLUBCOVÁ
ČVUTA FA • ZS 2022/2023

Obsah

ÚVOD
3 Výzva
3 Zadání
3 Cíl
ANALYTICKÁ ČÁST
7 Pohořelec v současnosti
10 Územní plán a současné využití území
13 SWOT analýza
14 Pocitová mapa
25 **FOTODOKUMENTACE**
47 **HISTORICKÝ VÝVOJ**
49 Zahradební vývoj
53 Vnitrohradební vývoj
57 Posthradební vývoj
64 Návrh architekta Kříže
67 Role dopravy v utváření Pohořelce
71 **TYPOLOGIE STÁVAJÍCÍCH ŠKOL NA POHOŘELCI**
71 Budova Hládkov
76 Budova Parléřova
PRAKTICKÁ ČÁST
87 Postuláty
87 Tušení návrhu
87 Regulace
103 **ZÁVĚR**
Zdroje

ÚVOD

Výzva

ŠKOLA NA POHOŘELCI

Soudobá základní škola v historickém prostředí a scelení náměstí

Předpokládá se vytvoření souboru tvořeného soudobou školou, funkcionalistickou školou a školou 19. století a programové doplnění gymnázia o základní školu. Kde se mají učit děti postfaktického věku?

Cílem je nalezení v historickém prostředí uspokojivého, avšak soudobého a krásného/obohacujícího řešení, které zacelí chybějící části fronty náměstí tak, aby se náměstí opětovně uzavřelo.

Zadání

Analýza historického prostředí, ověření možností náměstí při scelení jeho chybějící části fronty. Analýza stávajících budov školy a ověření možnosti doplnění bloku školních budov.

Cíl

Cílem diplomního semináře je potvrzení zadání a rozvaha předběžného urbanistického řešení k ověření v diplomové práci.

ANALYTICKÁ ČÁST

Hradčanské kasárny, architekt J. Fialka, 1898

Předmětem analýzy je Pohořelec, tedy oblast kolem stejnojmenného náměstí na západním okraji městské čtvrti Hradčany v Praze. Původně se jednalo o tržní náměstí, kolem které vyrůstala osada, jejíž předměstský charakter je patrný dodnes. Spolu s Hradčanským náměstím a Loretánským náměstím patří Pohořelec k nejvýznamnějším veřejným prostranstvím celé lokality.

POHOŘELEC V SOUČASNOSTI

Pohořelec leží na nejvyšším vrchu akropole Hradčan na tehdejší obchodní cestě. Vzhledem k jeho exponovanému umístění za hradbami a zároveň na cestě na Hrad byl Pohořelec vždy terčem různých útoků, což mělo za následek několik požárů, které nakonec dalo tomuto místu jeho katastrofický název. Typologicky i morfologicky je tato lokalita velmi rozmanitá. Tvoří jí náměstí, tvarem připomínající šipku, z jehož rohů vybíhají ulice do stran. Uliční prostranství vymezují vysoce kompaktní bloky s členitou, velikostně i výškově různorodou zástavbou doplněnou areály klášterů a paláců. Zatímco se jižní zástavba těsní ke Strahovskému klášteru, jsou severní domy velkorysejší s nádvořími a zahradami. Ojedinělý je pouze solitér Hradčanských kasáren stojící na západě náměstí, které nahradily blok o několika městských domů.

Současné náměstí je v místě vyústění Keplerovy ulice neuzavřený, prostor náměstí zde volně utíká. Budovy na náměstí jsou ve velmi zachovalém stavu a stojí za pozastavení, avšak veškerý volný prostor dnes slouží převážně jako parkoviště. Lidé náměstím projíždějí nebo míjejí při cestě na Hrad nebo do Strahovského kláštera.

OŘECHOVKA
KRÁLOVSKÁ ZAHRADA A
CHOTKOVY SADY
JÍZDARNA PRAŽ.
HRADU
Nový Svět
MARIÁNSKÉ
HRADBY
Dolní Jelení příkop
JELENÍ PŘÍKOP
Horní Jelení příkop
KLÁROV
STŘEŠOVICE
PRAŽSKÝ HRAD
HRADČANY
Hradčanskénám.
Loretánské nám.
Valdštejnská
zahrada
Pohořelec
DLABAČOV
PETŘÍN
MALÁ STRANA
STRAHOVSKÝ
KLÁŠTER
Velká strahovská
zahrada
STADION
STRAHOV
KOLEJE STRAHOV
SITUACE ŠIRŠÍCH VZTAHŮ
0 25 50 100 250 M 1:5 000

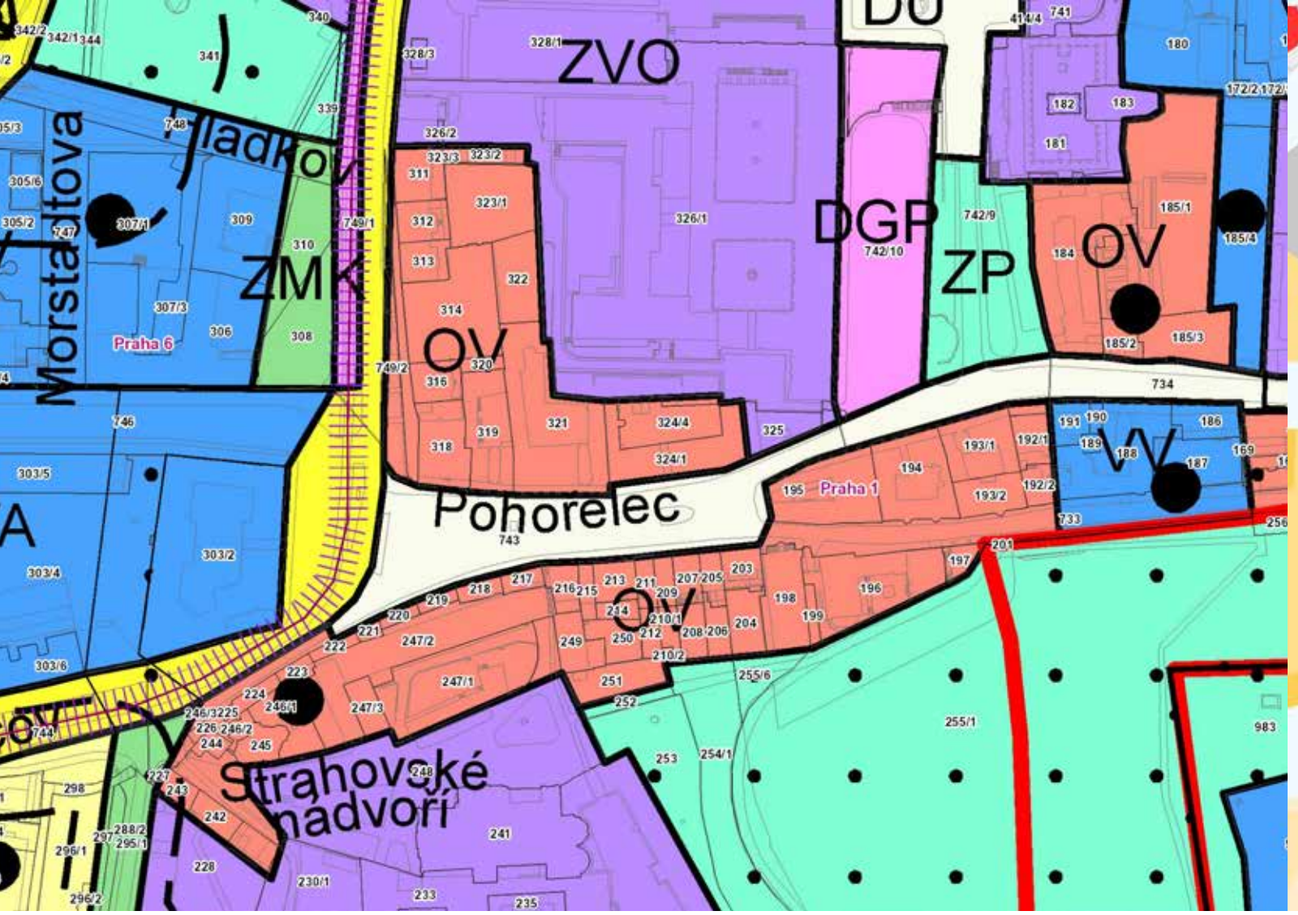

ÚZEMNÍ PLÁN

V lokalitě převažují plochy obytné, které typicky zahrnují plochy bydlení, administrativy, služeb, doplněné plochami občanské a komerční vybavenosti a plochami pro rekreaci, relaxaci. Lokalitu tvoří stabilizované plochy, ve kterých se nepředpokládá výrazná změna charakteru území.

HLAVNÍ VYUŽITÍ
Plochy zahrnující vybraná náměstí, shromažďovací prostory, lávky a další plochy plnící funkci veřejných prostranství.

PŘÍPUSTNÉ VYUŽITÍ
Náměstí, shromažďovací a pěší prostory. Obslužné a nemotoristické komunikace funkční skupiny C5 a D5, cyklistické stezky, pěší komunikace, lávky. Upravené zpevněné plochy podél vodních ploch, náplavky a tělesa hrází, snížená nábřeží. Drobné vodní plochy, drobná obchodní zařízení a služby sloužící pro provoz a obsluhu veřejných prostranství, technická infrastruktura, nezbytná zařízení související s provozováním vodních ploch, zařízení přístavišť osobní lodní dopravy.Stavby, zařízení a plochy pro provoz PID. Zeleň související s hlavním využitím.

PODMÍNĚNĚ PŘÍPUSTNÉ VYUŽITÍ
Pro uspokojení potřeb souvisejících s hlavním a přípustným využitím lze umístit: parkovací a odstavné plochy, podzemní parkoviště. Přesah hlavního a přípustného využití ze sousedící plochy do navrhované plochy veřejného prostranství v rozsahu nezbytně nutném k uskutečnění záměru za podmínky, že bude plocha veřejného prostranství ve stejném rozsahu nahrazena plošně souvisejícím, kompozičně zdůvodněným veřejným prostranstvím v rámci navazující zastavitelné plochy a že se jedná výhradně o vlastnicky sjednocené rozvojové nebo transformační plochy nebo že budou dotčené pozemky přerozděleny doloženou dohodou o parcelaci. Pro podmíněně přípustné využití platí, že nebude omezeno hlavní a přípustné využití.

NEPŘÍPUSTNÉ VYUŽITÍ
Nepřípustné je využití neslučitelné s hlavním a přípustným využitím, které je v rozporu s charakterem lokality a s podmínkami a limity v ní stanovenými nebo je jiným způsobem v rozporu s cíli a úkoly územního plánování.

app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP

SOUČASNÉ VYUŽITÍ ÚZEMÍ

Současný stav využití území a budov vytvořil IPR na základě terénního průzkumu a informací získaných na webových stránkách. Průběžně jej aktualizuje podle leteckých snímků, Google Street View, Mapy.cz a dalších dostupných informací o změnách v území.

BRR rodinné domy
BRV činžovní vily
BD bytové domy
BQ polyfunkční rodinné a bytové domy
OBA armáda
OUS státní správa
OSS školy střední,vyšší,speciální a ostatní školská zařízení
OSZ školy mateřské a základní
RPP parkové plochy zahradní
RPU parkově upravené plochy
SLU ubytování
SLR stravování
SAM kanceláře, komerční služby
DPV vybraná parkoviště (DPV)
DPR parkoviště P+R (DPR)
XO nevyužívané plochy s objekty, nevyužívané objekty

app.iprpraha.cz/apl/app/historicke_centrum_prahy

bezútěšný stav náměstí Pohořelec

SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY

- Velmi atraktivní poloha v rámci Prahy.
- Historicky hodnotné místo.
- Přestože je náměstí často startovacím místem turistů, je Pohořelec klidný.
- Dopravní napojení dobré - MHD i individuální.

SLABÉ STRÁNKY

- Nejasně definovaný prostor náměstí.
- Náměstí sloužící pouze jako placené parkoviště.
- Prostor pro možné dopravní nehody, nejasná situace pro automobily, častý střet s tramvají.
- Při odsunutí parkovacích ploch z náměstí najít vhodnou alternativu kam parkovací stání přemístit.

PŘÍLEŽITOSTI

- Zařazení náměstí do přirozeného života.
- Využít potenciál polohy náměstí, které nabízí krásné výhledy na Prahu.
- Správně zvolený účel a náplň prostoru zkultivuje náměstí.
- Definovat prostor náměstí.

HROZBY

- Nerespektování okolní historické zástavby.
- Nevhodně upravený a definovaný prostor náměstí by mohl historicky významné náměstí poškodit.

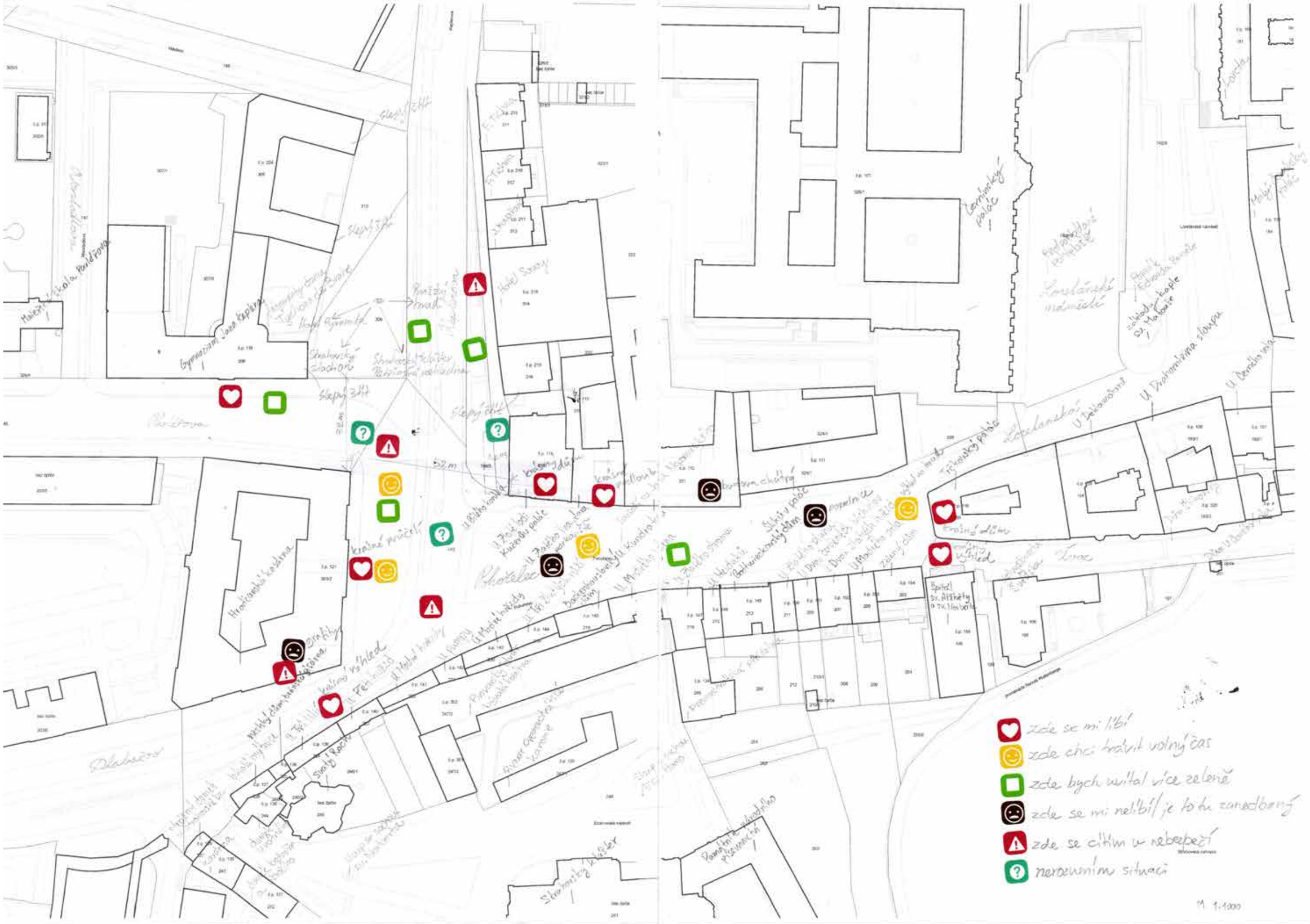

pocitová mapa zpracovaná in situ

Budova Hládkov
Budova Parléřova
Parléřova
Keplerova
Černínský palác
Loretánské nám.
Loretánská
Kučerův palác
U Zlatého lva
U Kundraticů
Šlikův palác
Trčkovský palác
Hradčanské kasárny
Pohořelec
Špitál sv. Alžběty a Norbera
Úvoz
Dlabačov
Strahovský klášter
PETŘÍN
STRAHOVSKÝ
SITUACE - ORTOFOTOMAPA
0 5 10 20 50 M 1:1 000

Počet podlaží
bez údajů
≤ 2 NP
3 NP
4 NP
5 NP
6 NP
7 – 8 NP
9 – 12 NP
≥ 13 NP
SITUACE
0 5 10 20 50 M 1:1 000

model Pohořelce, pohled z Lorety

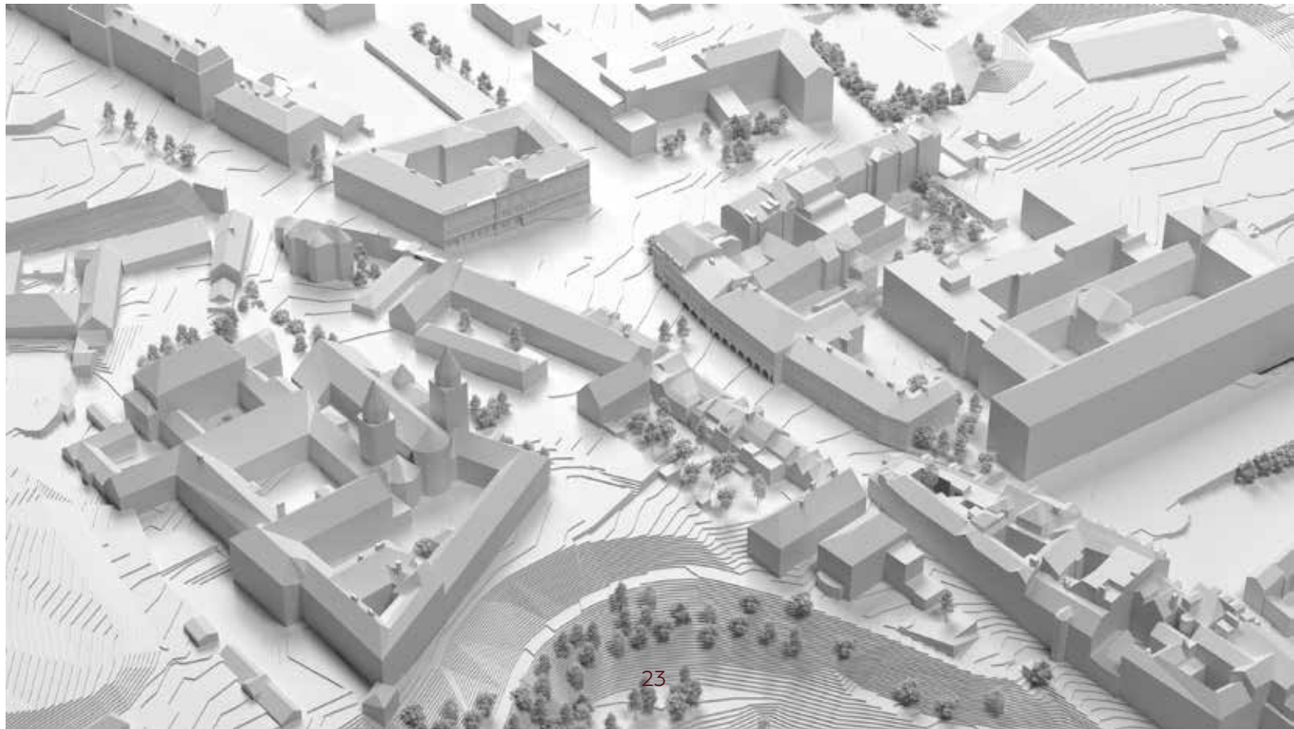

model Pohořelce, pohled z jihu
model Pohořelce, pohled od Petřína

FOTODOKUMENTACE

Sousoší Tychona Brahe a Johanna Keplera, sochař Josef Vajce, 1984

Gymnázium Jana Keplera, architekt Václav Suka, 1931
ulice Parléřova

zleva Kučerův palác, U Zlatého lva a U Kundraticů

pohled na „slepý štít" Kučerova paláce
otevřený prostor před Hradčanskými kasárnami

Hradčanské kasárny

Hradčanské kasárny
tramvajová trať před kasárnami

bývalá mýtnice, za ní domek vrátného
brána Strahovského kláštera

pozůstatky barokního opevnění

pohled na Hradčanské kasárny

pohled na Hrad

odskok domu U Kundraticů od Šlikova paláce
podloubí U Kundraticů

Dům U Tří žlutých růží

Špitál sv. Anežky a sv. Norberta
Trčkovský palác, místo zatáčky Královské cesty

Úvoz, původní trasa Královské cesty
dům U Zeleného hroznu

HISTORICKÝ VÝVOJ

V našem bádání rozdělujeme historický vývoj Pohořelce na tři etapy, kdy podobu a charakter této lokality určovaly výstavby a proměny pražského hradebního opevnění.

Zahradební vývoj mapuje období počátek vzniku Pohořelce jako hradčanského předměstí až k vybudování Karlovského opevnění ve 14. století. Vnitrohradební vývoj se zaměří na období Karlovského opevnění až k vybudování barokního opevnění v 17.-18. století. Posthradební vývoj zkoumá přeměny, které následovaly od stržení hradeb přes průraz Keplerovy ulice až po současnost.

ZAHRADEBNÍ VÝVOJ

Počátky Pohořelce jsou spjaty s postupným vzrůstajícím významem Hradčan a ve chvíli kdy už byly natolik zaplněny, byl Pohořelec založen jako jejich předměstí Alešem z Malíkovic roku 1375. Rynek se postupně zastavoval a koncem 14. století byl zastavěn zcela. Tato zástavba vymezila již tehdy základní tvar Pohořelce, který je, až na pár úprav, zachován dodnes.

Na straně při Strahovském klášteru vznikly menší domky, na severní straně se rozkládaly větší hospodářské usedlosti s dvory.

Kromě předměstí Pohořelce, který vznikl mezi Karlovou hradbou a opevněním Strahovského konventu, bylo vybudováno také druhé předměstí mezi původními hradbami hradčanskými a opevněním celého pražského areálu - Nový svět, ten ležel pod Špitálskou branou.

Sadelerův prospekt, 1606

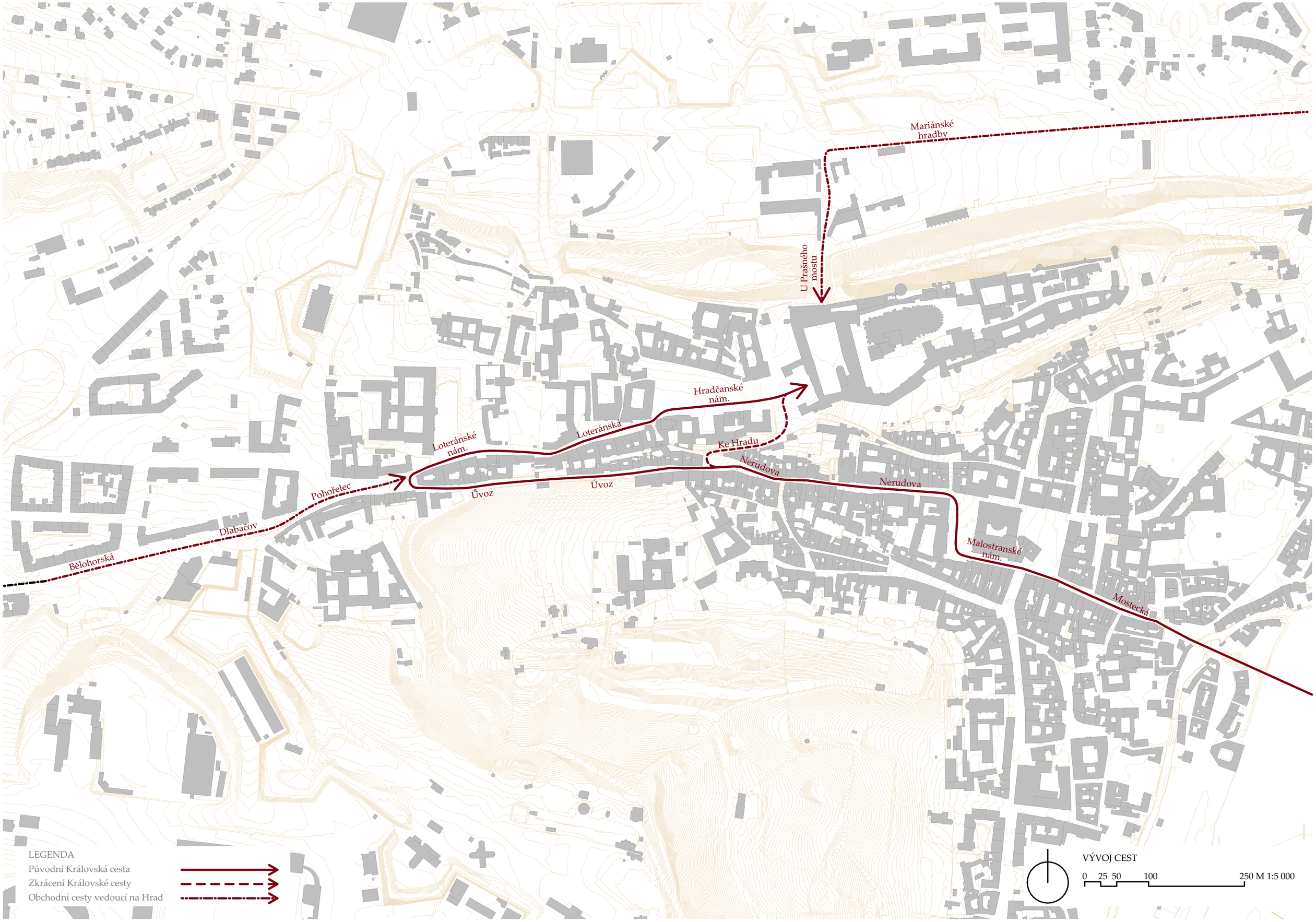
Mariánské hradby
U Prašného mostu
Hradčanské nám.
Loteránská
Loteránské nám.
Ke Hradu
Nerudova
Nerudova
Úvoz
Úvoz
Pohořelec
Dlabačov
Bělohorská
Malostranské nám.
Mostecká
LEGENDA
Původní Královská cesta
Zkrácení Královské cesty
Obchodní cesty vedoucí na Hrad
VÝVOJ CEST
0 25 50 100 250 M 1:5 000

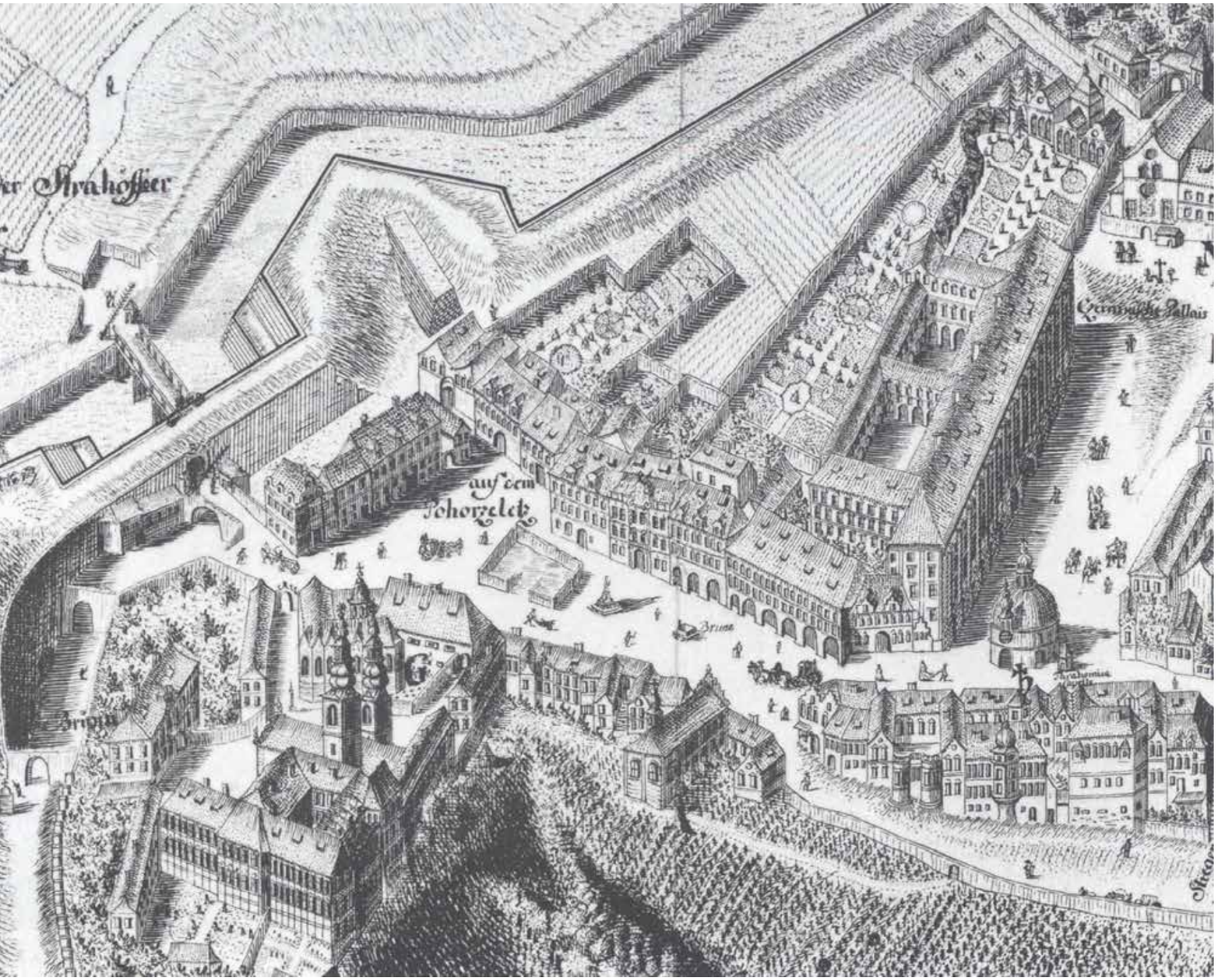

VNITROHRADEBNÍ VÝVOJ

Středověké fortifikace karlovské nejdříve nezahrnovaly Pohořelec, ten se ocitl za hradbami až roku roku 1360-62, kdy Karel IV. nechal vystavět vrcholně gotické zděné opevnění, hradby byly rozšířeny a Strahovská brána byla přesunuta na západ Pohořelce.

Za husitských válek tehdy ještě nedostavěný Pohořelec utrpěl a skoro celý lehl popelem a zanikl i kostel sv. Vojtěcha, který stával na místech, kde nyní stojí socha Edvarda Beneše před Černínským palácem. Větší stavební rozvoj začal až za krále Vladislava, který roku 1483 dal hradčanské obci právo, aby rozprodávala pusté parcely na Hradčanech a na Pohořelci cizím osadníkům. Podobný scénář následoval i po dalším ničivém požáru r. 1541, kdy Hradčany byly zničeny takřka celé včetně Pohořelce. Šlechta kupuje vypálená, rozbořená stavení, zceluje jejich parcely a staví si poblíž Hradu honosné raně barokní paláce a domy. Jedním z nepřehlédnutelných paláců si staví Humprecht Černím z Chudenic, na němž počínaje Francescem Carattim pracuje řada architektů a stavitelů. Velký rozvoj zaznamenaly Hradčany také, díky tomu, že se Praha stala za Rudolfa II. rezidenčním městem císaře.

Sedmnácté století přineslo Hradčanům jak nové církevní, tak světské stavby. Pohořelec byl na severní straně zastavěn velkými šlechtickými domy se zahradami až k hradbám, na jižní straně zůstávaly měšťanské domky s hospodářstvími a šenky.

Na začátku 17. století, když do Prahy vtrhla císařská vojska, byl stav pražského opevnění v žalostném stavu, neboť byl stále založen na středověkém systému a už nestačil na tehdejší nové způsoby boje. Proto se rozhodlo postavit nové zděné hrady. Novým barokním hradbám s bastiony však musely na mnoha místech ustoupit stávající stavby, na Pohořelci to byla například starší Strahovská brána zdobená renesančními sgrafity.

Výsek z Plánu Prahy J. D. Hubera z roku 1769

Písecká brána

Špitálská (Šárecká) brána

brána sv. Ludmily (vodní fronta)

Černá brána (věž)

Matyášova brána

brána Písecká

Strahovská brána

brána sv. Benedikta (Dlážděná)

brána Strahovská (Gotická)

Strahovská (Říšská) brána

brána Oujezdská

Malostranská mostecká brána

LEGENDA

Přemyslovské opevnění - 13. století

Karlovské opevnění - 14. století

Barokní opevnění - 17. -18. století

HRADEBNÍ VÝVOJ

0 25 50 100 250 M 1:5 000

POSTHRADEBNÍ VÝVOJ

V 18. století se se stal z Hradčan i z Hradu jeden stavební útvar. Avšak i v tomto století Pohořelec utrpěl, za francouzské okupace bylo pobořeno spoustu domů. Přesto na Hradčanech probíhala bohatá stavební činnost, nejen pro napravení válečných katastrof. Většina domů dostala nový barokní výraz. Za nejvýznamnější je považován barokní měšťanský dům čp. 114 U Zlaté Lodi (Kučerův palác).

Nejvýznamnější změny pak ale přineslo právě samotné bourání barokních hradeb. František Josef I. při příležitosti své návštěvy Čech vyhlásil Prahu otevřeným městem a souhlasil s rozbořením městských hradeb. Ihned začala diskuze jak využít již pás obepínající historické jádro. Vzniklo několik projektů na zastavění této oblasti, například soustavou městských parků nebo městské okružní třídy po vzoru Ringstrasse. Bohužel si ale Prahy hradební pozemky musela odkupovat, na rozdíl od Vídně, která je dostala jako císařský dar. A tedy mohla vyřešit otázku jak tento pás využít komplexněji. Praha za tato území musela velice draze platit a navíc se ukázalo, samotné bouraní hradeb a svážení sutě natolik nákladné, že k zastavění celého pásu nedošlo. Pozemky byly jednotlivě rozprodány na parcely a byl zpracován parcelační plán pro území za hradbami tak, aby nově vzniklé ulice vhodně navazovaly na ulice již stávající. Na Pohořelci můžeme pozorovat, že v místech, kudy vedly významné historické cesty, byly hradby strženy jako první. Zbytek hradeb můžeme dodnes vidět téměř nedotknuté.

V první polovině devatenáctého století se Hradčanským fasádám vyhnuly větší změny, proběhlo jen pár retuší, největší urbanistický zásah proběhl na Pohořelci roku 1901, kdy byla vybudována Keplerova ulice na místech tehdejší stržené zástavby měšťanských domů.

Jedinou klasicistní novostavbu, která obohatila pohořelecké náměstí byl dvoupatrový trojkřídlý Šlikův dům.

Nyní na Pohořelci můžeme vedle sebe najít rozličné měšťanské domy a paláce, zbytky přestavěných gotických domů na renesanční, barokní přestavby ale i novostavby, velké renesanční paláce. Avšak všechny na nás působí jako by byly postaveny na jedno téma.

Pohořelecké náměstí, V. Kolář

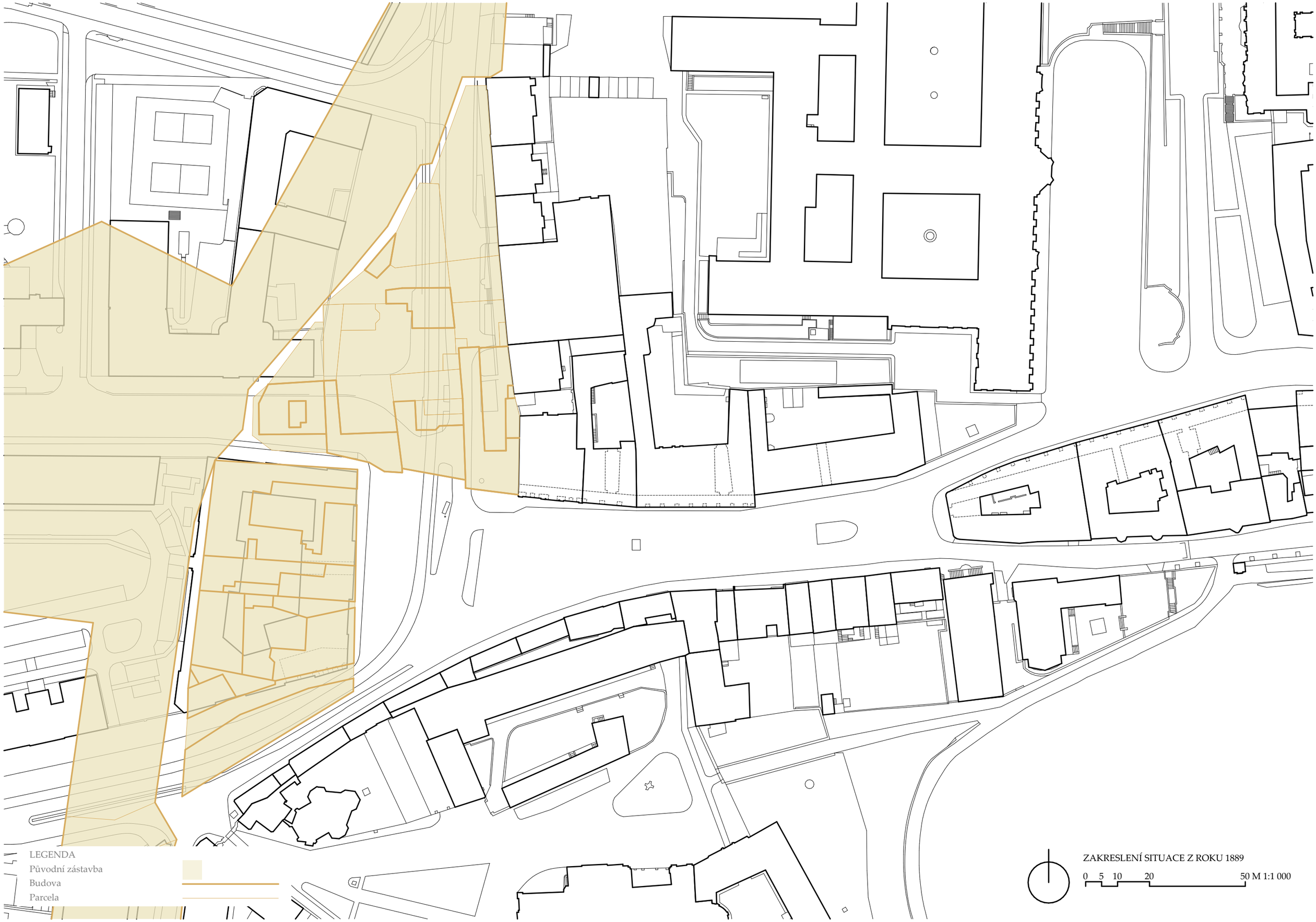
LEGENDA
Původní zástavba
Budova
Parcela
ZAKRESLENÍ SITUACE Z ROKU 1889
0 5 10 20 50 M 1:1 000

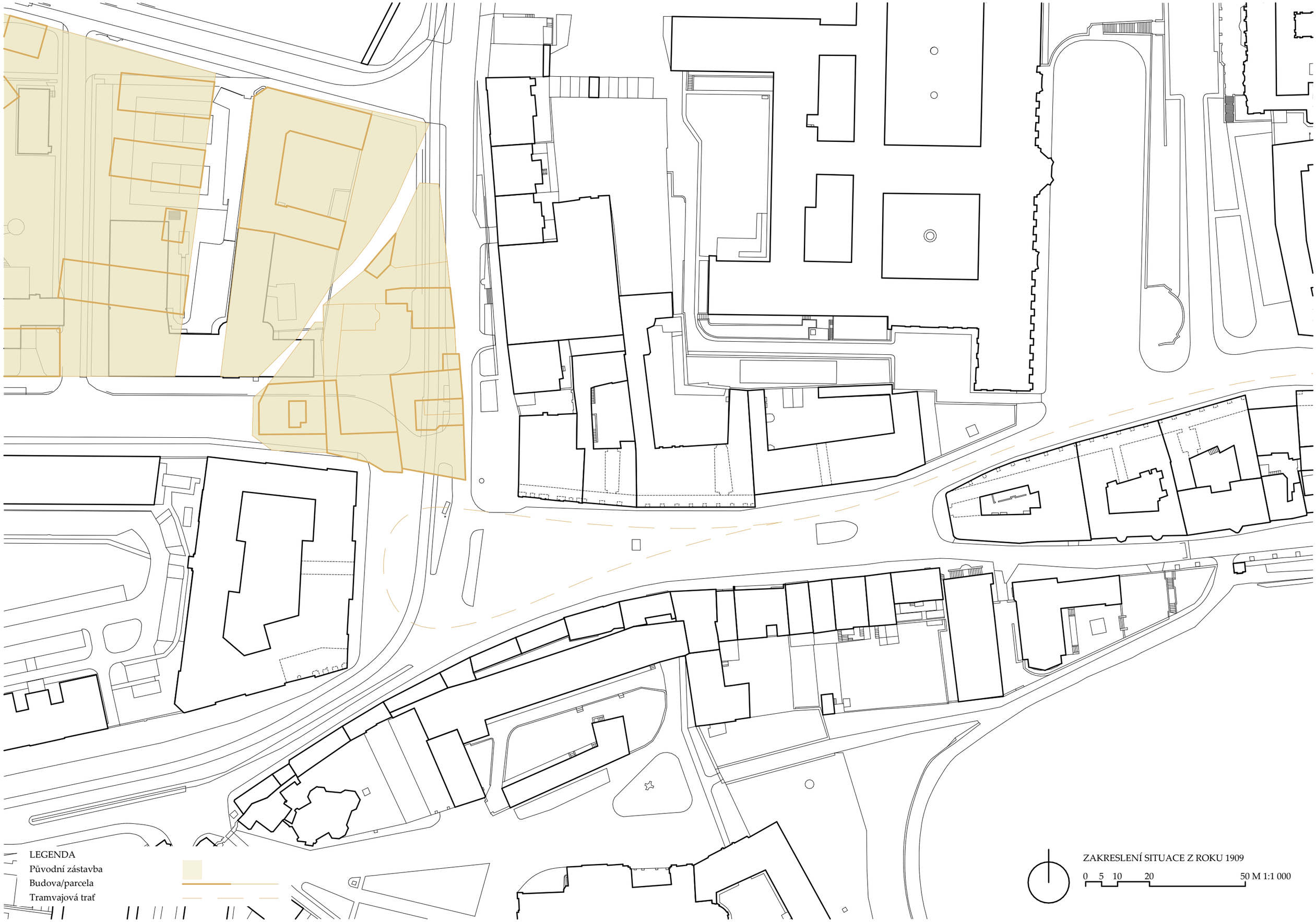
LEGENDA
Původní zástavba
Budova/parcela
Tramvajová trať
ZAKRESLENÍ SITUACE Z ROKU 1909
0 5 10 20 50 M 1:1 000

pohledy na severní frontu náměstí před proražením Keplerovy ulice
severní fronta náměstí po proražení Keplerovy ulice. Světozor. 1925

NÁVRH ARCHITEKTA KŘÍŽE

Již v roce 1927 se přemýšlelo jak narušený obraz Pohořelce zalepit. Ve věštníku Klubu za starou Prahu byla zveřejněna studie vypracována členem státní regulační komise, panem architektem Křížem. Návrh vznikl z touhy po definitivní úpravě náměstí a ze snahy zachránit dům čp. 114, který svým charakterem byl stavěn jako řadový, ale probouráním Keplerovy ulice utrpěl a stal se z něj, proti jeho vůli, dům nárožní.

Návrh architekta Kříže vychází v prvé řadě z úpravy náměstí na Pohořelci, prostor náměstí podle architekta žádá uzavření a výškové ucelení. Z toho důvodu navrhuje přemostění ve výši 3 pater, s ustoupením třetího patra o hloubku podloubí. Tak nabývá dům čp. 114 své bývalé funkce řadového domu.

Dům čp. 114 byl vystavěn v 60tých letech 18.století, tedy v době kdy jeho vnější vzhled byl ve shodě s důležitostí Pohořelce a toto Kříž spatřuje jako velmi významné. Blízkost hradu a ostatních, sem navrhovaných, reprezentačních staveb státní správy význam Pohořelce opět podtrhuje a tato okolnost vyvolává potřebu upravit dům a adaptovat pro jej pro moderní účel.

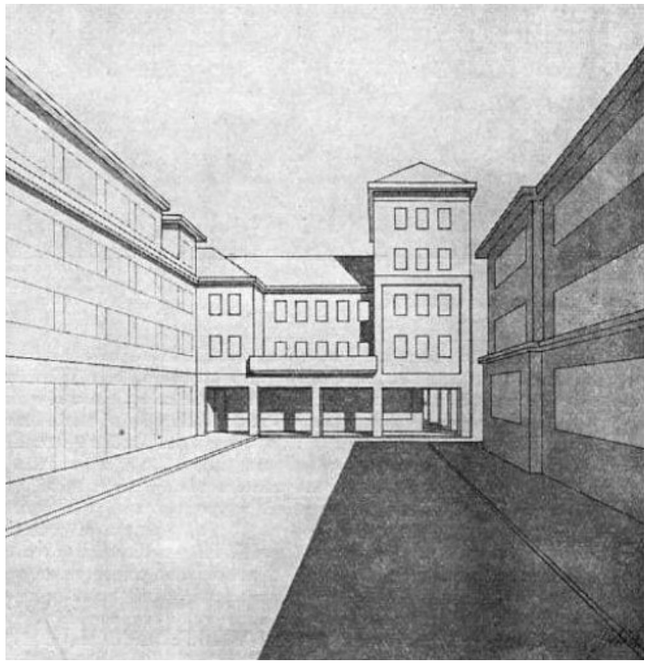

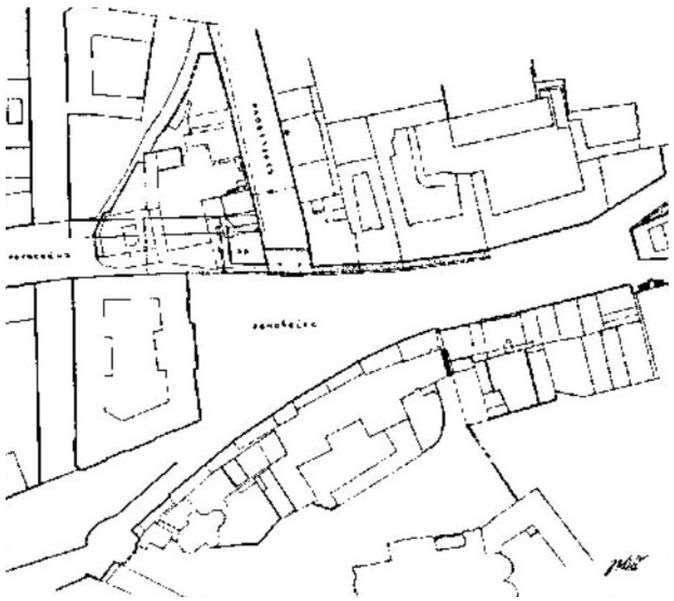

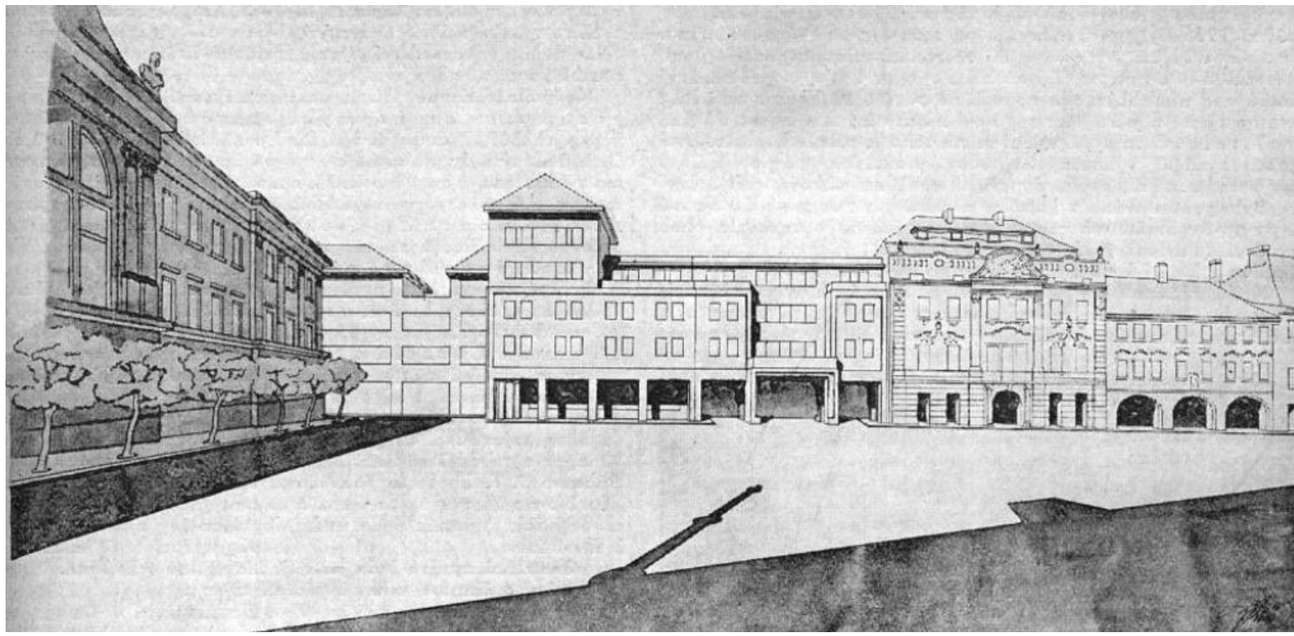

situace návrhu
perspektivní zobrazení návrhu

pohled na ulici Keplerova

ROLE DOPRAVY V UTVÁŘENÍ POHOŘELCE

Vůz značky Laurin a Klement se stal jedním z průkopníků autobusové dopravy v Praze, v březnu roku 1908 elektrické podniky zahájily dopravu na první české autobusové lince z Malostranského náměstí na Pohořelec. Technické potíže však rok poté převládly a Praha zůstala opět bez autobusů.

Po neuspěšných pokusek propojit Pohořelec a Malostranské náměstí přes Nerudou ulici, došlo na zpracování projektu tramvajové linky, který spojoval tyto dvě výškově značně rozdílné částí Prahy přes Klárov, Chodkovy sady, okolo Pražského hradu a kolem Lumbeho zahrady na Loretánském náměstí.

V roce 1926 se poprvé konal na Strahově Všesokolský slet, pro který vznikla trať Brusnice - Pohořelec. Tato trať nahradila původní spojení Brusnice - Nový Svět - Pohořelec a proto roku 1926 byla tramvajová smyčka na náměstí v Pohořelci zrušena.

V roce 1938 před X. Všesokolským sletem byla pak zprovozněna nová, současná, trať v Jelení ulici.

tramvaj projíždějící těsnou ulici U Kasáren, Český svět, 1912
dlažba připomínající dnes již zrušenou tramvajovou trať

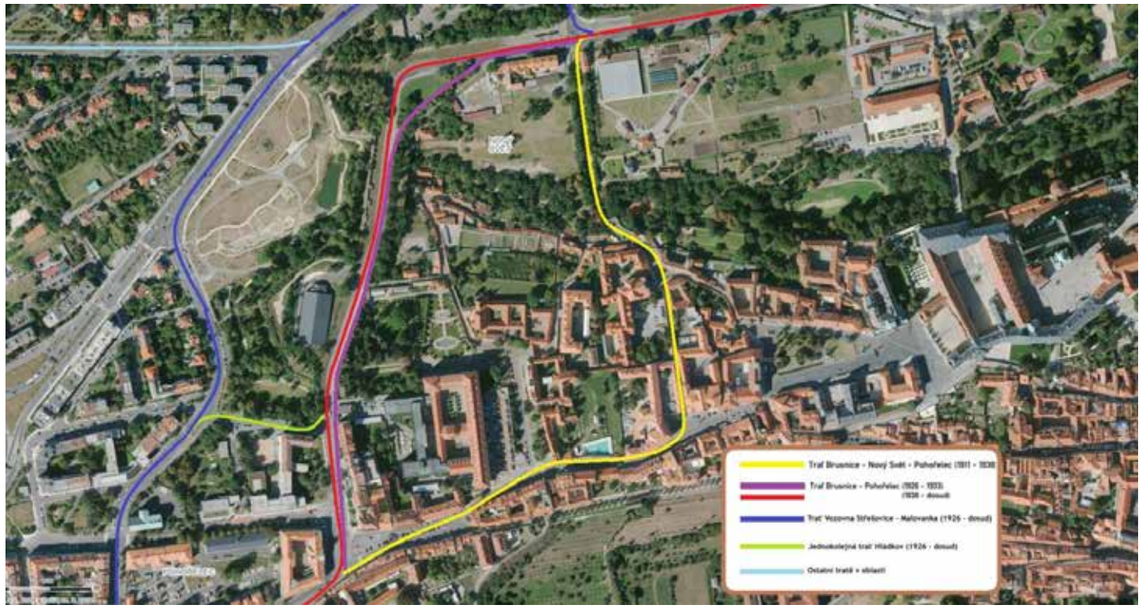

Letecký snímek oblasti Hradčan a Střešovic s vyznačenými tramvajovými tratěmi. Žlutá barva patří tramvajové trati Brusnice - Nový Svět - Pohořelec (1911-1938), červená barva je určena pro dosud provozovanou trať Brusnice - Pohořelec v Jelení ulici, s tím, že fialová zakresluje její původní trasování, tmavě modrá pak trati Vozovna Střešovice - Malovanka v Myslbekově ulici, Světle zelená jednokolejné spojovací trati Hládkov.

TYPOLOGIE STÁVAJÍCH ŠKOL

BUDOVA HLÁDKOV

Stavba školy na Hládkově byla započata v květnu roku 1901 na rohové parcele u bývalé fortifikace. Parcela ze západní strany sousedila s areálem „baráků" pro c.k. zeměbranecké záložníky, nad kterou se nahoře na Pohořelci tyčili již zeměbranecké kasárny.

Projektantem školy podle podpisu na plánech byl Josef Srdínko, ten je také autorem více jak desítí realizací školních budov po celé Praze. Výkres skutečného provedení fasád, který je podepsán Antonínem Hallou, nám říká, že ale nakonec fasády byly provedeny v jiné, více bohatší úpravě než podle nákresů Srdínka. (Pavel VLČEK : Umělecké památky Prahy, Pražšký hrad a Hradčany)

Nárožní budova školy na Hládkově je třípatrová a je půdorysně tvarována do nepravidelného písmene U. Hlavní vstup se nachází na zkoseném rohu budovy a za ním se otevírá hlavní těžiště budovy-schodišťová hala. Od schodů se do dvou stran poté rozbíhají dvě křídla budovy, písmeno U je dokončeno na východní straně hmotou tělocvičny přízemí a kreslírny v patře.

FASÁDY

Hlavní fasády, tehdy do ulice, jsou tvořeny jednoosými postranními rizality a prostřední fasádou se sdruženými okny. Severni fasáda je sedmiosá, západní desetiosá. Přízemní části fasád jsou tvořeny hladkým soklem, nad ním v přízemí obíhá pásová bosáž, která se nad okny zalamuje do půlkruhových záklenků. Pásová bosáž pokračuje i v první etáži fasád s tím rozdílem, že zde volně pokračuje nad převýšenými, obdélnými okny, která doplňují svazkové klenáky.

Druhá a třetí etáž je již bez bosáže hladká. Její plochu člení vysoké pilastry s kompozitními hlavicemi na obou krajích každého rizalitu. Okna druhého patra zdobí trojúhelníkové frontony, v rizalitech segmentové frontony a okna třetího patra včetně rizalitů klenáky v překladu. Dvorní fasády jsou v přízemí a prvním patře pásově rustikované, okna mají posazena do jednoduchých šambrán.

DISPOZICE

Dispozičně je budova vyřešena jednotraktovými křídly s chodbami, umístěnými vždy směrem k ulici a třídami obrácenými do dvora. K tomuto řešení přispěl fakt, že pozemek sousedil s areálem zeměbranecké obrany, a tak pro podpoření pozornosti žáků se třídy otáčí směrem do klidnějšího dvora.

Za hlavním vstupem ze nám hned otevře nejpůsobivější vnitřní prostor schodišťové haly, která prochází všemi patry a je vystavěna na pětiúhlém půdorysu. Schodiště se vine podél vnitřních stěn až do třetího patra, jeho podestu vynášejí čtveřice toskánských sloupů. Po levé straně se nacházela menší ředitelna, sborovna, jídelna a byt školníka, který měl samostatný vchod z ulice. Po pravé straně byla učebna, kabinet, šatna, sprchy a v křídle tělocvična se spojovací chodbou.

V prvním patře čtyři učebny, jeden kabinet. Kreslírna je v prvním patře logicky umístěna přímo nad tělocvičnou, neboť na rozdíl od ostatních učeben si žádá rozlehlejší prostor na výuku. Ve druhém a třetím patře bylo souhrnem devět tříd a jeden kabinet. Každé patro ještě skýtalo dvě toalety vždy na konci chodeb. Chodby se od schodišťové haly oddělily dřevěnými prosklenými přepážkami.

Ve dvoře byla též zřízena studna, která byla k dispozici nejen žákům a zaměstnancům školy, ale i pro používání ostatních obyvatel Hradčan. (Administrační zpráva královského hlavního města Prahy z let 1900 1901, s. 619)

zadní vchod pro studenty, foto Daniel Dworschak
západní fasáda budovy
slepý štít budovy, foto Daniel Dworschak

Stejně jako funkcionalistická část, není ukončena, obdobně tak i původní budova školy svým slepým štítem, nabízí další možnou navazující zástavbu. Jak na jedné straně fukcionalismus zcela bez komplikací navázal na historismus, může v ulice Hládkov navázat na historismu současný architektonický výraz.

Oblouková část schodiště ve funkcionalistické části školy je možnou reakcí na obloukové sloupové řešení původního historizujícího vstupu. Každá doba ke zdůraznění důležitosti vzdělávacího ústavu, používá jiné prostředky. U historismu to jsou toskánské sloupy, funkcionalismus na sebe zase upozorní prosvětleným půlkruhovým segmentem se subtilní kosntrukcí.

Přechod staré a nové budovy není konfliktním místem. Ikdyž okenní otvory mají ruzné dělení a různou proproci, stávají se snad i takovým nenásilným návodem, jak je možno zacházet s přístavbou k již existující budově. V interiéru je navázání jednotlivých budov vyřešeno pár stupni schodů aby se vyrovnal výškový rozdíl.

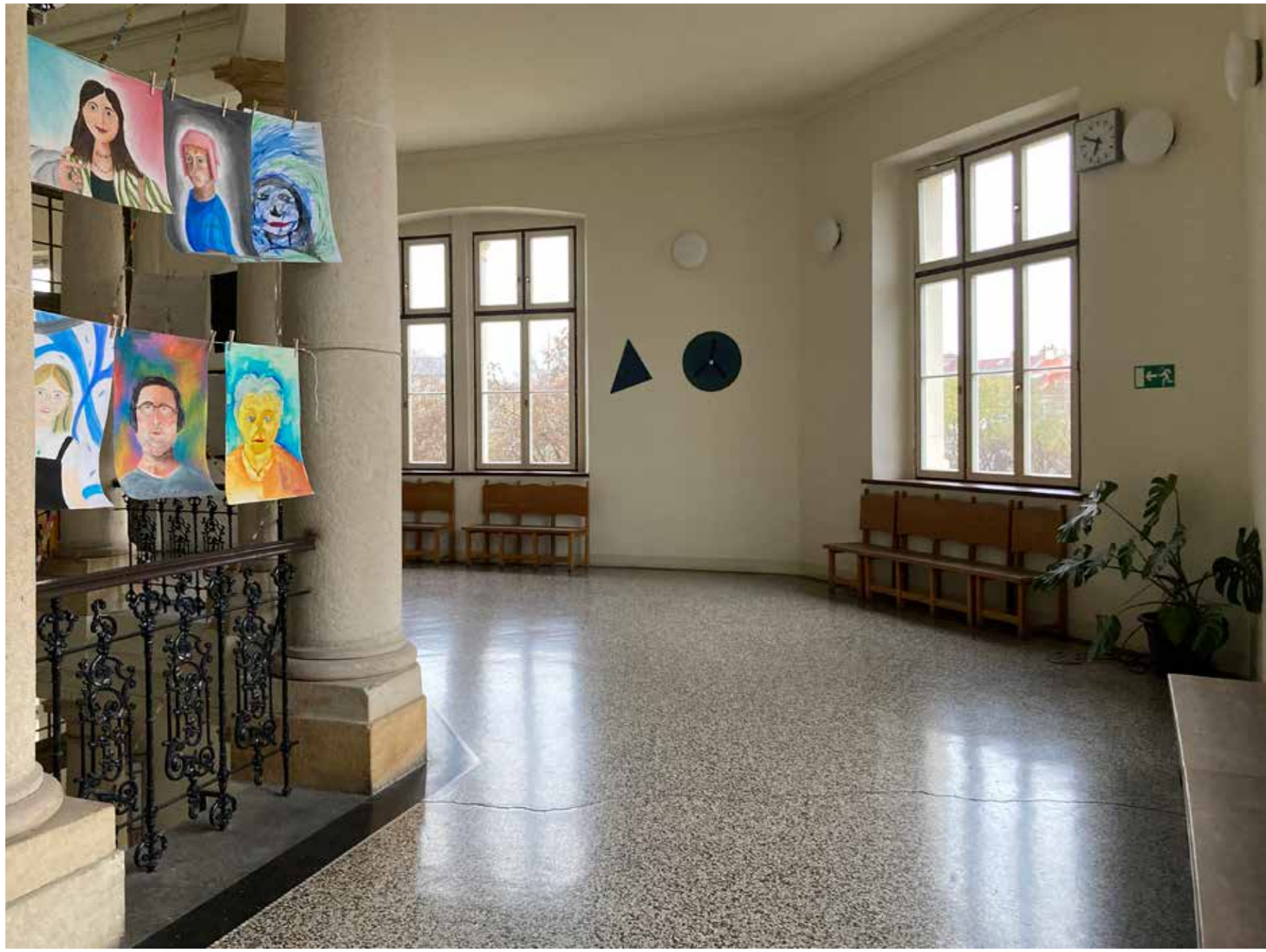

BUDOVA PARLÉŘOVA

Stavba funkcionalistické školy započala na jaře roku 1931 pod vedením architekta Václava Suka. Projekt byl vypracován Městským stavebním úřadem, stejně jako o třicet let dříve při stavbě starší budovy školy. Mečislav Petrů, který je pod projektem podepsán, se také podílel na několika realizacích škol v Praze v letech 1927- 1933.

Škola má půdorysný tvar nepravidelného T. Je tvořena dvěma křídly, budova má dvě patra a jedno zvýšené patro v části schodišťové haly. Dispozičně je škola řešena obdobně jako u Hládkova, tedy chodbovým systémem. Chodba starší budovy plynule navazuje na chodbu v nové budově, třídy jsou tedy opět umístěny na shodné straně, v druhém křídle jsou třídy otevřené směrem do ulice. Místo křížení dvou křídel funkcionalistické budovy tvoří prostorný vestibul, který je prosvětlen z obou stran proskleným obloukovým segmentem, je zde také umístěn komunikační uzel v podobě dvouramenného schodiště.

FASÁDY

Celá budova je vyzděná z cihel, na překlady stropní a schodová konstrukce byl použit železobeton. Fasáda je čistá, jednoduchá, nečleněná, z bílé umělé omítky. Funkcionalismu odpovídající navržená pásová okna měla rámy modrého odstínu, tato barevnost zachovala až dodnes. Dolní části fasády tvoří sokl z umělého kamene.

Hlavní uliční fasáda, v minulosti vstup do gymnázia je řešena překvapivě asymetricky, uskočené druhé podlaží dává tušit, že zřejmě současný výraz je pouhým torzem uzavření celého bloku do jednoho velkého školského okrsku. Ve školsky vyprázděné fasádě zaujmou horizontály oken prosvětlených učeben, z kterých lze pravdivě číst jaké vnitřní prostory ukrývají.

DISPOZICE

V suterénu budovy byla projektována tělocvična, místnost pro nářadí, místnost pro tělocvikáře, sprchy, toalety, šatny, sklep pro palivo, kotelna, prádelna, sušárna a sklepy. V severním křídle dívkám sloužila cvičná kuchyně s přípravnou a jídelnou, společné toalety, spíže a teplovzdušná komora. Tyto místnosti spojila průběžná chodba.
Vstup do přízemí byl zajištěn z hlavního vchodu na jižní straně. Navrhly se zde čtyři učebny, dva kabinety, školníkův byt, dvě místnosti pro útulek školní mládeže, toalety, umývárna a šatna ve výklenku u toalet. Ty opět spojují chodby na severní na západní straně, které ústí do vestibulu s dvouramenným schodištěm.

První patro se stalo místem pro celkem čtyři učebny, dvě pracovny, tři kabinety, ředitelnu, hovornu, sborovnu, toalety, umývárnu a opět šatny, umístění schodiště a vestibulu je totožné s přízemím, z východní strany měla být otevřená, zastřešená místnost přístupná v letním období, která se nerealizovala.

Ve druhém patře se projektovalo šest učeben, kreslírna s kabinetem, komorou pro kreslící prkna, dva kabinety, toalety a umývárna. Vestibul a schodiště odpovídají ostatním patrům s tím rozdílem, že za nejvýchodnější třídou se nachází schodiště do třetího polopatra, kde byla umístěna fyzikální síň s přípravnou. Pod tímto schodištěm je úzkou chodbou veden výstup na otevřenou terasu, kde se dala v letních měsících vést výuka, což odpovídá tehdejší představě o škole otevřené okolnímu prostředí a přírodě.

BUDOVA SPOJENÍ

Budovy na začátku fungovaly odděleně až do roku 1995, kdy proběhla rekonstrukce a ZŠ Hládkov a Gymnázium Jana Keplera se spojily dohromady v jednu budovu. Proběhly změny v uspořádání školy, vedení, kabinety, sborovna a byt školníka se nyní nacházejí ve funkcionalistické části školy, v budově Hládkov je skoro celé přízemí věnováno šatnám žáků, zůstává odsud přístupna jedna menší tělocvična s lezeckým centrem a toaletami. Další podlaží této starší budovy jsou věnována jednotlivým třídám. Na konci každé chodby se nacházely toalety, při připojování škol, musely být jedny odstraněny, aby chodba mohla plynule navázat. Žáci do školy přicházejí z ulice Hládkov a vstup pro učitelé a návštěvy je zařízen z ulice Parléřova.

HALA

Nejnovější zásah do architektury areálu školy, byla přístavba nové tělocvičny, sportovní haly, o které už se uvažovalo od sedmdesátých let z důvodu nedostačujících prostor tehdejších dvou tělocvičen.

Nová tělocvična je přistavěna ke slepě ukončenému západnímu křídlu funkcionalistické budovy. Jedná se o jednoduchou hmotu kvádru z pohledového betonu, doplněnou u podélných fasád o rastr pevných slunolamů, zajišťující podmínky pro nepřehřívání a zabránění oslunění. Přístavba je usazena na terén, tak aby její terasa na střeše mohla být bezbariérově přístupná z knihovny v třetím podlaží.

„Barevná kombinace šedých tonu vychází z vertikálního členění stávající budovy, kde nejnižší podlaží, kam nově patří i tělocvična má povrch fasády z tmavošedého umělého kamene. V interiéru je dominantním odstínem světle modrá barva, použitá pro sportovní podlahu a akustické obklady stěn. Opět se jedná o barvu užitou také na stávající budově.“(https://www.archiweb.cz/b/dostavba-telocvicny-gymnazia-jana-keplera)

pohled z dvora na schodiště
pohled z Parléřova ulice
pohled z venkovního hřiště

„Obloukový prosklený segment se stal charakteristickým prvkem této budovy, motivy oblouku se pak opakují také v zálivech na chodbě u vstupů na toalety ve všech patrech. V takovýchto nikách byly zřízeny šatny za mřížemi, ale bylo to pro tuto budovu nedostačující řešení.„ (Zápis s.3 viz. Archív výstavby na Městském úřadě Prahy 6, složka domu čp. 118/IV)

Interiér školy nabízí řadu ušlechtilých detailů, které jsou nejen provedeny s citem pro proporci, ale mají i svou logickou funkci. Kladou důraz na rozšíření chodby, kde poté vznikají příjemná pobytová místa. Za povšimnutí stojí forma, pomocí které dokázali téměř před sto lety vyřešit prosklenné zaoblení, do kterého dokonce dokázali bez estetické újmy vyřešit například i subtilní radioátor.

1 PP

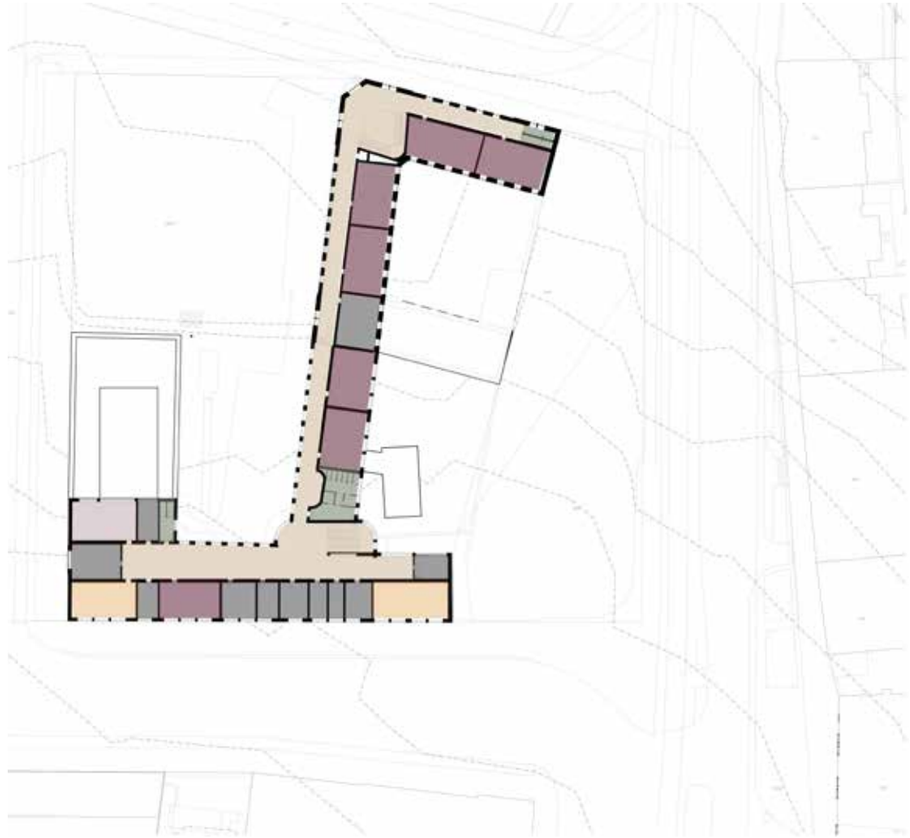

2 NP

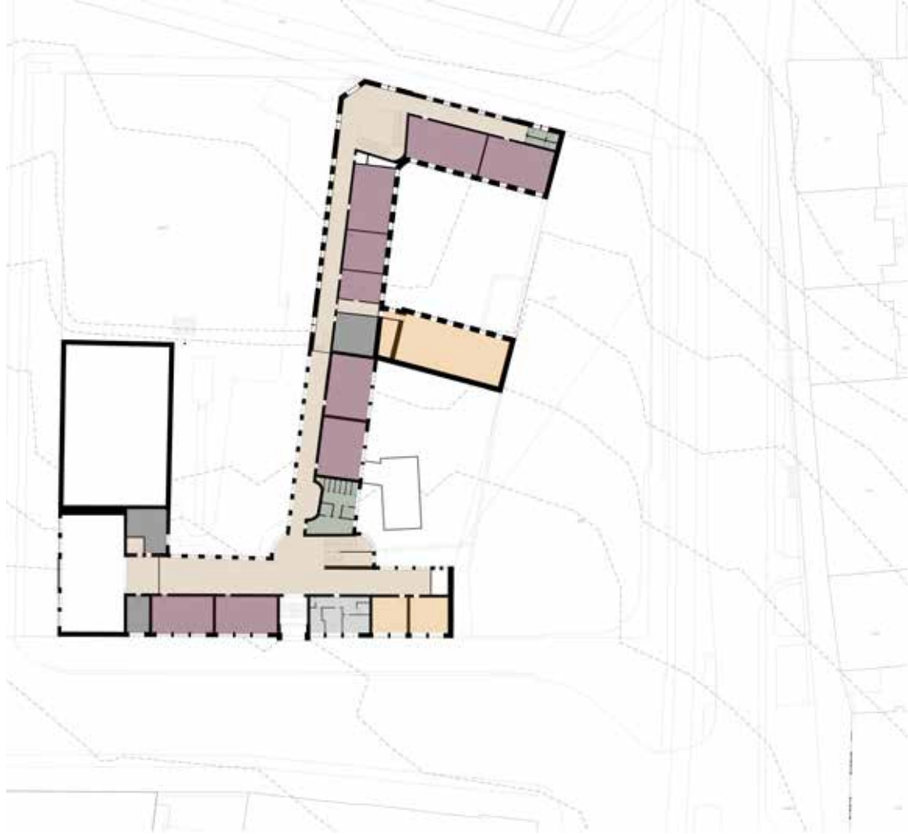

1 NP

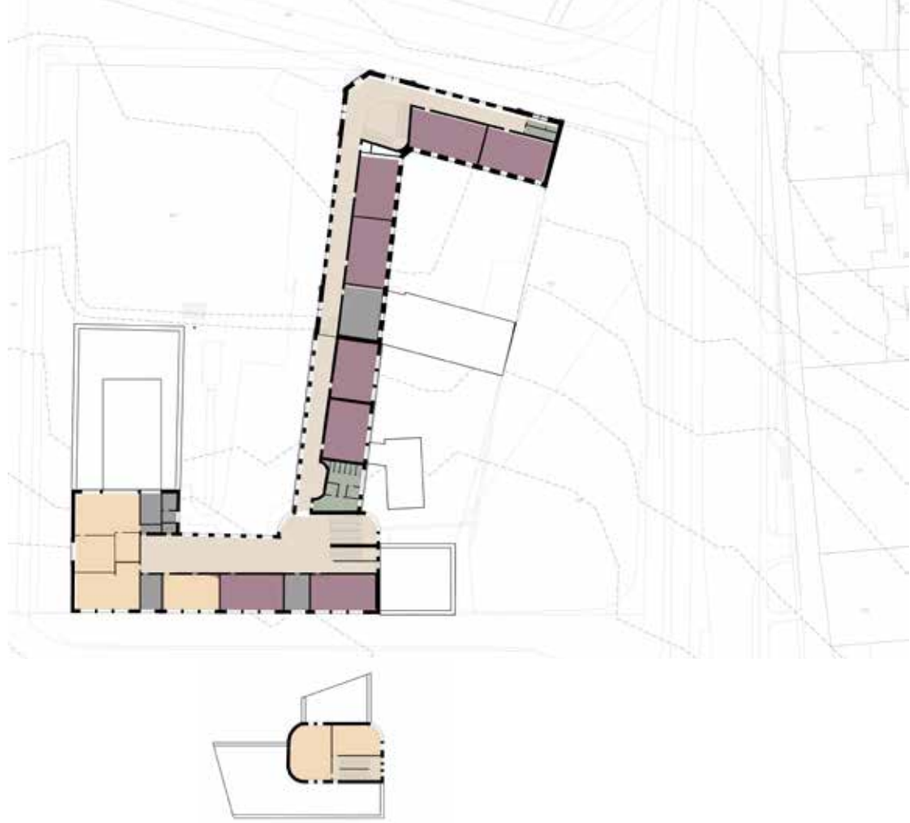

3 NP

PRAKTICKÁ ČÁST

pohled z náměstí

POSTULÁTY

Důvody, které nás vedou k přehodnocení současné situace jsou, že:
1) prostor náměstí utíká,
2) z náměstí se stalo jedno velké parkoviště,
3) ulice Keplerova je svojí šířkou a uspořádáním neadekvátní ve vztahu k situaci.

Stanovujeme si cíle:
1) znovu uzavřít náměstí,
2) činit náměstí „prázdným" pro lidi a jejich aktivity,
3) zmírnit negativní působení dopravy ve veřejném prostranství.

Za tímto účelem navrhujeme:
1) rozšířit školní blok až k původní hranici náměstí,
2) zrušení parkoviště na náměstí a vybavit ho městským mobiliářem,
3) zúžit ulici Keplerovou tak, aby svojí šířkou při vyústění nenarušila přirozenou figuru náměstí.

TUŠENÍ NÁVRHU

Způsob dotvoření náměstí vnímáme za nejsložitější, neboť na něj existuje několik možností a každá z nich má svoje odůvodnění. Navrhli jsme 4 možnosti a ohodnotili je klady a zápory. Toto hodnocení za nás nemá vybrat nejlepší řešení, ale pomáhat nám si uvědomit důsledky jednotlivých zásahů, které chceme činnit. Náš finální výběr tyto argumenty zohledňují, je však také výsledkem našich diskuzí během celého semestru.

REGULACE

Návrh regulace je závěrem této práce. Představuje náš postoj k celé problematice. „Stanovuje podmínky a pravidla hry." Vracíme se v ní k starým hodnotám, které nám zanechali naše předkové. Nespatřujeme v nich žádné omezení ani zpátečnictví, nýbrž naopak si z nich budujeme pevný základ, na kterém, si myslíme, stojí každá dobrá architektura.

Varianta č. 01 - Přistavět ke Kučerova domu a sloučit školní blok s domy na náměstí

plusy
- Původní záměr zastavit „slepý štít“ Kučerova domu, nikdy neměl být průčelím.
- Možnost důstojně ukončit podloubí od Kučerova domu.
- Ztratí se pocitově ulice Keplerova, náměstí vyústí diagonálně, tedy přirozeně vzhledem k figuře náměstí.

mínusy
- Zastaví se později dodaná okna Kučerova domu.
- Nejméně racionální dispozice školy.
- Zastaví se ulice, vybudování podjezdu a určení funkce budovy nad ním.
- Problematické zalomení u rohu s kasárnami - Parléřova ulice zakončena zdí.

pozn.
- Dispozičně více vychází vchod do školy v rohu, u kterého vznikne dvůr vizuálně propojený s náměstím. Otázka dvou náměstí v blízkosti sebe.
- Spojením bloků vytvoří sice velkou srostlici, avšak pro danou lokalitu, je to typické viz Strahovský klášter nebo Černínský palác.

Varianta č. 02 - Přistavět ke Kučerova domu a NEslučovat školní blok s domy na náměstí

plusy
- Původní záměr zastavit „slepý štít“ Kučerova domu, nikdy neměl být průčelím.
- Možnost důstojně ukončit podloubí od Kučerova domu.
- Ztratí se pocitově ulice Keplerova, náměstí vyústí diagonálně, tedy přirozeně vzhledem k figuře náměstí.
- Parléřova ulice zakončena úzkou nárožní fasádou.
- Nejracionálnější půdorys školy

mínusy
- Zastaví se později dodaná okna Kučerova domu.
- Zastaví se Keplerova ulice, vybudování podjezdu a určení funkce budovy nad ním, nabízí se otázka, jak budu budova souviset se školou.
- Vznikne třetí úzké komunikace, která není potřeba.

Varianta č. 03 - Dotažení školního bloku až k náměstí

plusy
- Racionálnější půdorys školy
- Nezastaví se později dodaná okna Kučerova domu.
- Dispozičně vychází vchod do školy na náměstí.

mínusy
- Vznikne dlouhá vnitřní komunikace v dispozici.
- Zůstane narušení rázu náměstí, protože z něj v nepřirozeném místě ústí Keplerova ulice (avšak dá se s omezením zúžit šířku ulice).

pozn.
- Hmotově dostane Kučerův dům protějška, motiv brány.
- Díky příhodnému umístění vchodu do školy, bude náměstí doplněno reprezentativní občanskou budovou a při ukončení Parléřova ulice bude klidnější dvůr pro shromáždění.

Varianta č. 04 - Solitér

plusy
- Parléřova ulice zakončena úzkou nárožní fasádou.
- Nejracionálnější půdorys školy.
- Nezastaví se později dodaná okna Kučerova domu.

mínusy
- Zůstane narušení rázu náměstí, protože z něj v nepřirozeném místě ústí Keplerova ulice (avšak dá se s omezením zúžit šířku ulice).
- Přibude soliter, který jednak odděluje školu od náměstí, ale především nevíme jeho funkce ani možnou podobu.
- Vznikne třetí úzké komunikace, která není potřeba.

Regulace využití, plošného a prostorového uspořádání a souvisejících veřejných prostorů

Prosazovaný veřejný zájem	Způsob regulace	Definice regulativu
Sociální kontrola ve veřejných prostranství	-Občanská vybavenost na náměstí - Určení funkčního využití území	-Umístění stavby, která se obrací směrem na náměstí s občanskou vybaveností a s aktivním parterem -Fasáda 1NP u navrhované stavby směrem na náměstí musí být z min 40% tvořena průhlednými plochami -U navrhovaného stavby směrem na náměstí rozšíření pěší komunikace pro umístění venkovního prostoru občanské vybavenosti
Dostatečné osvětlení a proslunění	-Stanovení maximálních hloubek a výšek domů	-Maximálně 4 NP, poté uskočené podlaží nebo podkroví -Stavební čára vnější otevřená
Snížení prašnosti prostředí	-Umístění zeleně do veřejného prostranství	-Výsadba stromů, zatravňovací dlažba
Bezpečnější prostředí pro pěší	-Přizpůsobení komunikací pro pěší -Řešení komunikací s ohledem na osoby se sníženou schopností pohybu a orientace	-Rozšíření (případně doplnění) pěších komunikací (min 3m) -Doplnění přechodů -Obrubníky, vodící linie a varovné pásy
Zlepšení městských klimatických podmínek	-Vytvoření stínů v letních měsících -Vytvoření zelených ploch pro vsakování	-Výsadba stromů -Vytvoření ploch pro vsakování vody- trávník, dlažba se širokou spárou
Zachování charakteru lokality (charakter lokality – náměstí v historicky významné poloze, blízkost hradu a ostatních sem navrhovaných reprezentačních budov	-Použité materiály a barvy okolní zástavby - Tvar střechy	-Max. úhel střechy 50° -Výška římsy- max. do 21,78m, stejně jako u budovy Parléřova

význam okolí ještě posiluje)		
Vytvoření pobytového prostředí pro pěší, rekreace	-Změna uličního uspořádání -Zajištění odpočinkových míst	-Návrh laviček a prvků k sezení ve veřejném prostoru
Regulace veřejného parkování	-Změna parkovacích ploch	-Zrušení placeného parkoviště ve středu náměstí -Zachování parkovacích stání podél náměstí
Ucelenost území	-Vymezení náměstí	-Dostavba školního bloku -Přizpůsobení Keplerovy ulice - Jasně vymezený pruh pro automobilovou dopravu

LEGENDA

- Hranice řešeného území
- Stavební čára vnější otevřená
- Řez
- Tramvaj
- Cyklisté
- Automobil
- Parkovací stání, žulová dlažba
- Veřejná prostranství
- Prostor pro umělecký prvek
- Stavby občanské vybavenosti
- Stávající stavby občanské vybavenosti
- Zastávka MHD

NÁVRH REGULACE

0 25 50 100 250 M 1:5 000

A - A'

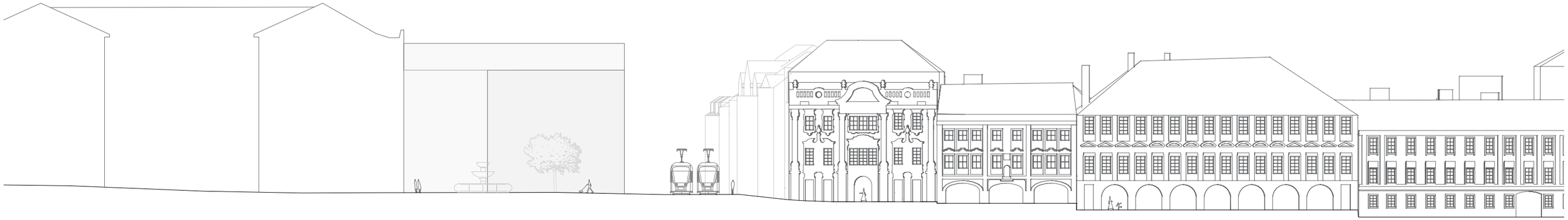

B - B'

C - C'

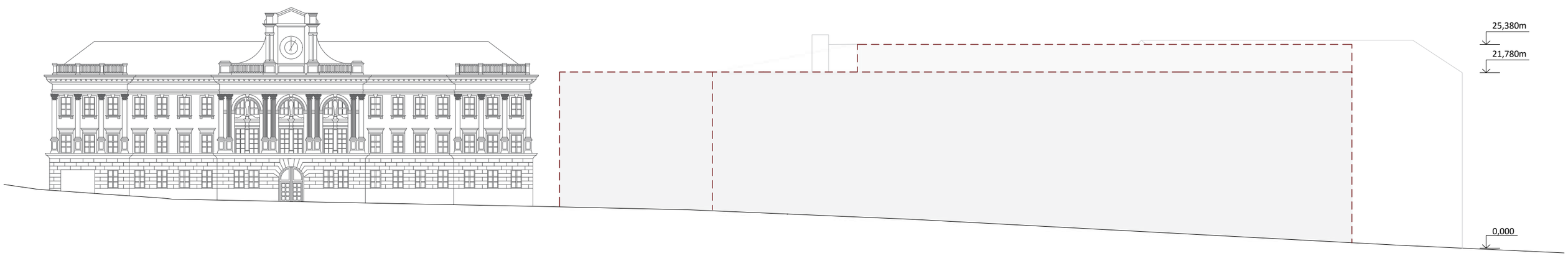

ŘEZOPOHLEDY REGULACE

0 5 10 250 M 1: 500

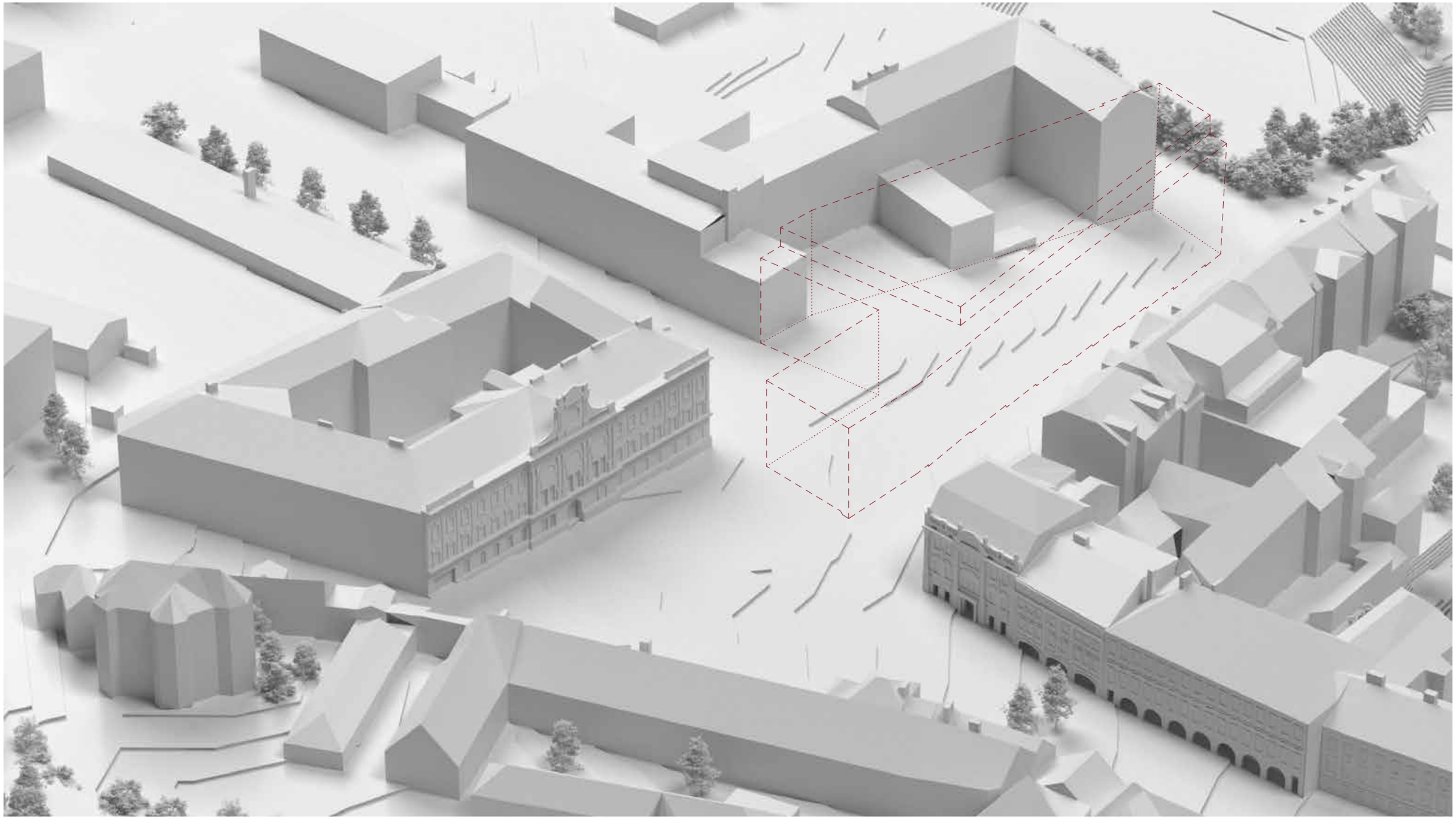

rozsah stanovené hmoty

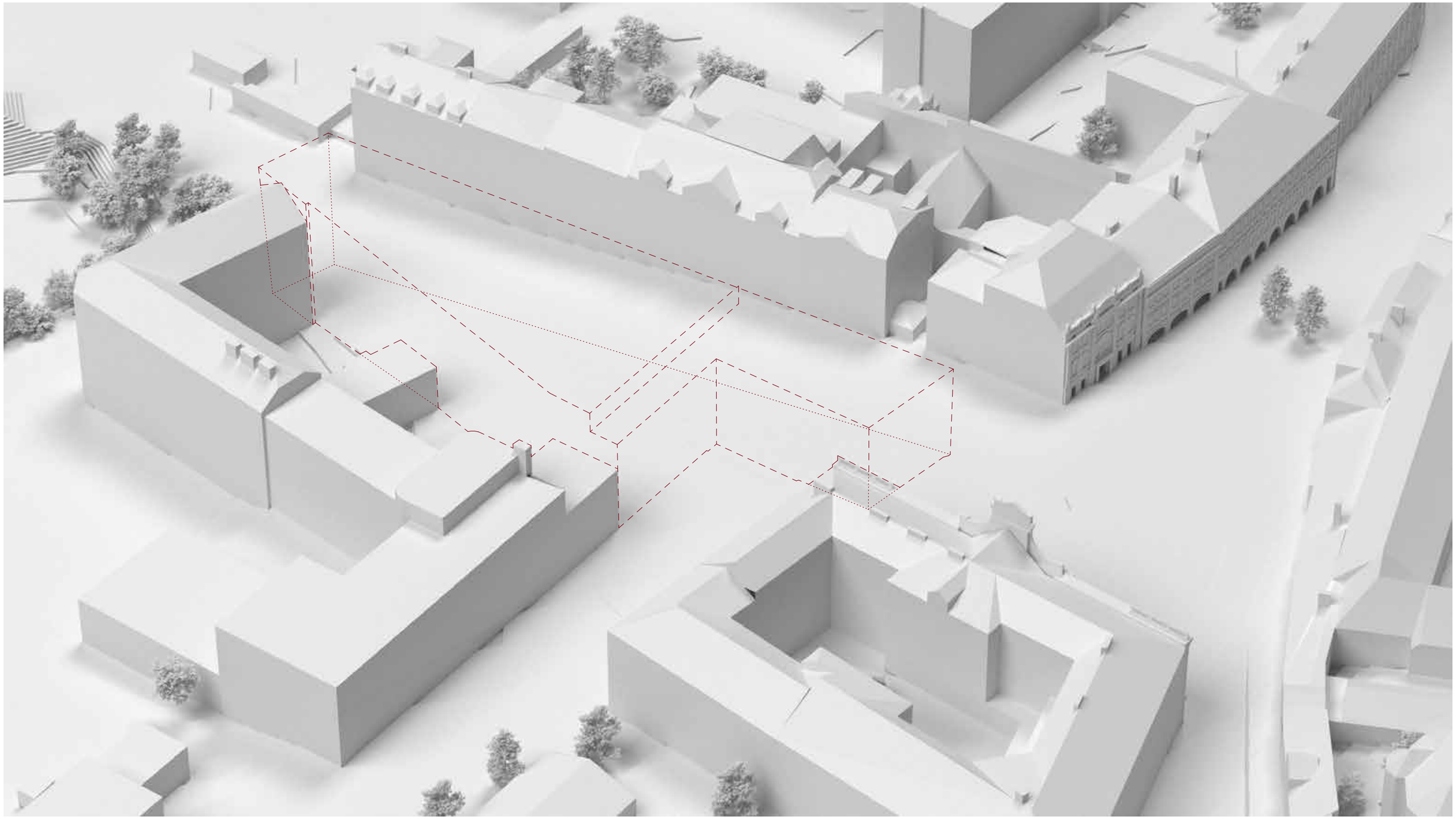

rozsah stanovené hmoty

ZÁVĚR

Diplomní seminář má doporučující charakter, vychází z analýzy dostupných zjištění. Zdali jsou nebo nejsou závěry správné ukáže DP.

ZDROJE

Literatura:
Pavel VLČEK : Umělecké památky Prahy, Pražšký hrad a Hradčany
Administrační zpráva královského hlavního města Prahy z let 1900 1901, s. 619)
Zápis s.3 viz. Archív výstavby na Městském úřadě Prahy 6, složka domu čp. 118/IV)
Za starou Prahu, věstník pro ochranu památek, ročník XII., v Praze, v únoru, 1927, číslo 1
Hrůza, Jiří: Město Praha, Praha 1989
Ruth, František: Kronika královské Prahy a obcích sousedních, Praha 1903
Kuča Karel, Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku
Vrbová, Alena, Průhled z Pohořelce
Vančura, Jiří/Šváb, Pavel, Hradčany, Pražský hrad
Archiv GJK

Zdroje dostupné online:

https://www.archiweb.cz/b/dostavba-telocvicny-gymnazia-jana-keplera
https://www.dveprahy.cz/
http://promeny.viareality.cz/PlaceChanges/Details/349
https://www.prazsketramvaje.cz/view.php?cisloclanku=2020021001
Zmizelá Praha. Hradčany a Malá Strana. Praha: Schola ludus – Pragensia, 2000, obr. 56 na s. 76.
http://www.sporadical.cz/index.php?lang=cze&show=projects&printing=04.jpg